

LIDIA PRISAC, *Istoriografia separatismului transnistrean (1989-2005)*, ediția a II-a, revăzută și adăugită (Lexon-Prim: Chișinău, 2021)

După proclamarea independenței de stat, Republica Moldova se confruntă cu o problemă majoră – cea a integrității teritoriale – problemă nesoluționată pe parcursul a trei decenii. Separatismul transnistrean apare în vizorul istoricilor din nou, însă cu o altă gamă de abordări și viziuni conceptuale, date fiind apariția noilor surse documentare, escaladarea factorului geopolitic, dar și (re)modelarea demersului istoric.

În recenta apariție editorială, Lidia Prisac, doctor în istorie, și-a propus să analizeze separatismul transnistrean pe mai multe dimensiuni, scoțând în evidență poziția diferitor autori cu referire la problema secesionismului care marchează tânărul stat Republica Moldova. Ediția revăzută și adăugită din anul 2021 (prima ediție a fost publicată în anul 2008 la Editura Lumen din Iași) vine ca o completare substanțială, cu o revigorare conceptuală și o prezentare echilibrată, determinate și de crearea unei echidistanțe temporale. Au fost luate în vizor lucrările care au apărut în perioada 1989-2005, fiind adăugate însă și unele studii recente, care sporesc utilitatea și actualitatea acestui demers științific.

Fiind antrenată de mai mulți ani în cercetarea acestui subiect recurent, L. Prisac ne prezintă diversitatea istoriografică de abordări din perspectivă geografică. Cititorului i se prezintă o diversitate de opinii contradictorii, care, în opinia noastră periclitează constructul identificării unor soluții acceptabile ale părților implicate în discordia abordată. Nu de puține ori istoria a fost instrumentată perfid de factorul politic, de aceea literatura de specialitate va servi drept cel mai temeinic instrument de combatere a falsurilor și miturilor istorice.

Demersul științific este structurat în trei capitole. Autoarea a analizat subiectul separatismului transnistrean din perspectiva istoriografiei din Republica Moldova, România, Occident, dar și a celei proseparatiste.

Pe terenul istoriografiei din Republica Moldova, una dispersată și neomogenă, se conturează două curente de bază: unul românofil și altul rusofil. Lucrările științifice au demontat mitul referitor la faptul că secesiunea Republicii Moldova are la bază ideea unui conflict interetnic. Autorii din Republica Moldova susțin că separatismul transnistrean reprezintă o consecință a intereselor geopolitice ale unor forțe din exterior, îndeosebi ale Federației Ruse.

Aceeași idee se regăsește și la autorii din Occident și România. Sursele românești sunt puternic pătrunse de nostalgia trecutului, de ideile colective despre neam și istoria comună. Totuși istoricii români cercetează problema transnistreană în detaliu, însă în literatura din Occident subiectul este abordat destul de sumar. Cu alte cuvinte, în lucrările occidentale tema referitoare la Republica Moldova și separatismul transnistrean ca subiect de cercetare este reflectat în mod tangențial, fiind abordat doar în cadrul studiilor despre Federația Rusă și politica sa față de statele ex-sovietice. Firul roșu al acestor abordări îl reprezintă factorul comun care a declanșat apariția problemei transnistrene, adică Federația Rusă.

În poziție diametral opusă cu Occidentul și Republica Moldova, literatura editată la Tiraspol și Moscova minimalizează rolul negativ al Federației Ruse în conflictul și problema separatismului. Se evidențiază cauzele de ordin lingvistic și etnic, generate de manipulare economică, politică și militară, care s-a înrădăcinat substanțial în mentalul colectiv al societății. S-a recurs la tactica *atacă, dacă nu vrei să fii atacat sau cea mai bună apărare este ofensivă*, astfel motivăm tendințele literaturii proseparatiste (tendență menținută până la escaladarea conflictului ruso-ucrainean din anul 2014) și ruse de a acuza Chișinăul.

Materialul științific este însoțit de surse iconografice, care întregesc demersul științific. Efortul intelectual depus de cercetătoarea Lidia Prisac în cadrul acestei lucrări este vădit și unul de apreciat, în mod special de istorici, politicieni, diplomați, militari etc., care se preocupă de acest subiect, dar și de întregul public interesat.

Maria PUIU